

Koncepcia Úseku diagnostiky a autizmu

Pri našej práci vychádzame z presvedčenia, že každý človek má právo na primeranú starostlivosť a výchovu. K tomu je nutné:

- poznať jeho súčasný celkový stav, zvážiť jeho možnosti a potreby,
- nájsť vhodné stimulačné, kompenzačné, reedukačné a rehabilitačné prostriedky, ktoré pomôžu čo najviac eliminovať dôsledky postihnutia,
- aplikovať vhodné metódy a prostriedky na jeho maximálny rozvoj,
- hľadať najvhodnejšie možnosti uplatnenia jeho schopností a realizáciu záujmov.

Úsek diagnostiky a autizmu zastrešuje 4 skupiny:

- 1 skupina patrí pod druh sociálnej služby Domova sociálnych služieb (ďalej len „DSS“) – diagnostická skupina pre deti s mentálnym postihnutím vo veku od 3 do 10 rokov (6 miest)
- 3 skupiny tvoria Špecializované zariadenie (ďalej len „ŠZ“) – tu je poskytovaná sociálna služba deťom a dospelým občanom s poruchou autistického spektra (17 miest)

Členenie skupín úseku diagnostiky a autizmu

1. Diagnostická skupina DSS pre deti vo veku od 3 – 10 rokov (6 prijímateľov)

Cieľom je stanoviť aktuálnu vývinovú úroveň dieťaťa a navrhnúť optimálny program jeho rozvoja v úzkej komunikácii s rodičmi dieťaťa. U prijímateľov s diagnózou pervazívna vývinová porucha ide o nastavenie na program TEACCH, príp. využívanie princípov ABA terapie a iných adekvátnych terapeutických prístupov. V práci využívame psychomotorickú stimuláciu, muzikoterapiu, arteterapiu, terapiu hrou a podobne. V skupine pracujú špeciálni a liečební pedagógovia, ktorí zodpovedajú za organizáciu a metodické vedenie práce s deťmi, inštruktor sociálnej rehabilitácie a opatrovatel'. Súčasťou tímu je logopéd a psychológ, ktorí nie sú viazaní na chod skupiny a poskytujú terapeutické služby aj iným prijímateľom DSSpKM a RCA.

2. Skupina „malí autisti“ pre deti vo veku 3-10 rokov v ŠZ (7 prijímateľov)

Cieľom je nastavenie prijímateľov na edukačno-tréningový program TEACCH, nácvik komunikačných aktivít a alternatívnej augmentatívnej komunikácie, tiež sociálnych zručností. Komplexný rozvoj osobnosti vo všetkých vývinových oblastiach zabezpečujeme pomocou dostupných relevantných metodík a prístupov, vypracovávaním individuálnych plánov dieťaťa, programu sociálnej rehabilitácie s možnosťou ich ďalšieho zaškolenia. Poskytujeme konzultačno-poradenský servis rodinám týchto prijímateľov. V skupine pracujú pedagogickí zamestnanci, sociálny terapeut a inštruktori sociálnej rehabilitácie.

3. Skupina „strední autisti“ pre deti vo veku od 10 - 18 rokov v ŠZ (4 prijímatelia)

Cieľom je pokračovať v nastavenom programe TEACCH paralelne so školskou dochádzkou. V rámci individuálneho programu sa zohľadňujú komunikačné a sociálne schopnosti, akceptovanie skupinových aktivít, preferujú sa zručnosti, ktoré vedú k väčšej miere samostatnosti ako aj možnostiam budúceho pracovného využitia. Dostatok pozornosti sa venuje problému spojeným s dospievaním a reálnym možnostiam trávenia voľného času. V skupine pracuje pedagóg, sociálny terapeut a opatrovatel'ka.

4. Skupina „veľkí autisti“ pre dospelých vo veku nad 18 rokov v ŠZ (6 prijímateľov)

Cieľom je preniesť naučené edukačno-tréningové metódy do praktického života prijímateľov s možnosťou komplexného rozvoja vo všetkých jeho vývinových oblastiach, ako aj zavádzanie relaxačno-terapeutických aktivít na zmiernenie nešpecifických prejavov správania, vyplývajúcich z celkovej diagnózy prijímateľov. V skupine pracuje sociálny terapeut, inštruktor sociálnej rehabilitácie a opatrovatel'.

Úsek diagnostiky a autizmu plní 3 základné funkcie

1. **Diagnostická a rediagnostická funkcia.** Počas dochádzky prijímateľov na UDA odborní zamestnanci kompletizujú potrebné interné aj externé podkladové správy o jedincovi (anamnestické údaje, lekárske správy, psychologické, pedagogické...). Po adaptačnej fáze vykonávajú **tímovú diferenciálnu a vývinovú diagnostiku**, do ktorej prispievajú čiastkovými výsledkami z konkrétne zadaných oblastí. Na základe ich analýz prehodnocujú celkový stav, aplikujú a overujú najefektívnejšie terapeuticko - výchovné modely v priamej práci s prijímateľom. Pri celom procese úzko spolupracujú s rodinou, berú do úvahy ich podnety a požiadavky. V záverečnej písomnej správe je **zhodnotený celkový aktuálny stav** prijímateľa, a to po stránke zdravotnej, psychologickej, špeciálno-pedagogickej, jeho možnosti, potreby, záujmy. Prognosticky sú uvedené **potenciálne perspektívy** vývinu, či uplatnenia (dlhodobé ciele). **Zvolí sa stratégia výchovy**, nosná metodika a terapeutické prístupy, ktoré sa budú používať v ďalšom výchovno - vzdelávacom procese (príprava do školy, pracovná príprava, TEACCH, ABA...). Súčasťou záverečných materiálov sú strednodobé výchovné ciele a podrobne rozpracované „**programy sociálnej rehabilitácie**“, tvoriace aktuálne učebno-výchovné či terapeutické ciele, špecifické postupy, príp. metódy, miesto a spôsob ich napĺňania. Neoddeliteľnou súčasťou práce s prijímateľom je tvorba **individuálneho plánu** s kľúčovým pracovníkom a rodinou prijímateľa. Tieto plánovacie stretnutia sa realizujú spravidla 2x ročne, v prípade potreby aj častejšie. Individuálny plán je vyhotovený v písomnej podobe podľa štandardov práce v sociálnych službách. Na základe jedenásťročného systematického monitorovania podmienok integrácie v predškolskom veku (projekt integratívnej materskej školy v podmienkach DSSpKM) zostávame otvorení integrácii našich prijímateľov do predškolských zariadení bežného typu. V prípade potreby a záujmu poskytujeme danej škôlke diagnostické, poradenské, metodicko - konzultačné služby spojené s integráciou detí s mentálnym postihnutím. Ak je to potrebné, na základe dohody s materskou škôlkou, realizujeme krátkodobé pobyty dieťaťa v škôlke za asistencie terapeuta DSSpKM.

U starších prijímateľov sa po skončení povinnej školskej dochádzky zameriavame na **diagnostiku pracovných zručností, na možnosti osamostatnenia v bývaní** a s tým spojené zručnosti, na zmysluplné trávenie voľného času a na možnosti integrácie do spoločnosti prostredníctvom podporných služieb – napr. osobný asistent, dobrovoľník.

Pri **rediagnostike** ide o prehodnotenie aktuálneho stavu prijímateľov po určitom čase (cca 10 rokov) a vypracovanie aktuálneho stimulačného, rehabilitačného či korektívneho programu.

2. **Terapeutická funkcia.** Terapie využívame na prekonanie najzávažnejších prekážok v ďalšom vývine, na úspešné zvládnutie základných sebaobslužných úkonov, rozvoj komunikačných zručností, primeraného sociálneho správania. U starších prijímateľov sa zameriavame na zvládnutie školskej dochádzky, na prípravu na pracovné uplatnenie či iné závažné zmeny, ktoré sa v rodine vyskytnú. Cielene **aplikujeme zvolený terapeuticko - výchovný model** za použitia rôznych stimulačných, korektívnych, reedukačných, rehabilitačných a iných terapeutických postupov, ktoré zabezpečuje celý intervenčný tím. Počas rediagnostiky správania aplikujeme **funkčnú analýzu správania a následnú cieleňú terapiu správania**, často v spolupráci viacerých odborníkov. Trvalé zlepšenie nastáva, keď sa do ich odstraňovania vhodne zapojí celá rodina a okolie. Súčasťou terapií je individuálna logopedická starostlivosť, činnostné terapie, tréning kognitívnych funkcií a nácvik alternatívnej augmentatívnej komunikácie.
3. **Konzultačno – poradenská funkcia.** Za účelom riešenia aktuálnych problémov, zjednocovania výchovných prístupov, stanovovania krátkodobých cieľov poskytujeme

pravidelné **konzultácie rodičom**. Súčasťou je **metodické poradenstvo**, priama inštruktáž jednotlivých postupov a techník práce s prijímateľom. V neposlednom rade poskytujeme **psychoterapiu a ľudskú podporu rodine, pomáhame sprostredkovať kontakty na iné pomáhajúce inštitúcie, príp. iné zdroje pomoci**.

Na vyžiadanie poskytujeme **konzultácie zamestnancom v rámci DSS a iným inštitúciám** k riešeniu ich konkrétnych problémov (bežná škola, materská škola).

Záver práce úseku diagnostiky a autizmu

Na základe posúdenia stavu a potrieb sa vyjadrujeme k vhodnosti a primeranosti našich služieb pre daného prijímateľa. Doporučujeme zákonným zástupcom najvhodnejšie možnosti v danej situácii. Predpokladá to našu dobrú orientáciu v škále služieb iných inštitúcií rezortu školstva, zdravotníctva, práce a sociálnych vecí. Táto práca je významná najmä u detí predškolského veku **pri výbere školy**, pre dospelých pri rozhodovaní o **uplatnení pracovných zručností** na primeranom pracovisku či **nachádzaní sociálnych odbremeňovacích služieb iného typu**, než poskytujeme v DSSpKM. Ak prijímateľ zostáva v našom zariadení naďalej, rozhodujeme v súčinnosti s úsekom výchovy a sociálnej rehabilitácie **o jeho zaradení do vhodnej kmeňovej skupiny**.

Úsek diagnostiky a autizmu je organizačnou súčasťou DSSpKM a je úzko prepojený s ostatnými úsekmi v rámci zariadenia. Niektoré odborné úlohy plní v súčinnosti s nimi.

Bratislava február 2017

*Mgr. Jana Čajáiová
vedúca úseku diagnostiky a autizmu
autisti@dsspkm.sk*